

Nádor-u. 18. Az erkélyről Kossuth Lajos beszélt

lazott, de a körvonalaiiban még föl-
ismerhető Szép-utcai kapuja előtt állt.
Amikor Csengery vette át a lap
szerkesztését, akkor Petőfi járt föl
a redakcióba, hogy a külföldi lapo-
kat és folyóiratokat átlapozza.
Csengerynél volt egy nap látogatón-
ban Czákó Zsigmond, egykor híres
drámaíró, ki kedélyes beszélgetés köz-
ben, egyszerre csak pisztolyt hú-
zott elő és agyonlőtte magát. Erről
a gyászos esetről szól Petőfinék Czákó
Zsigmond halálára írt verse. 1848 má-
rcius 15-én éri meg ez a ház a maga
nagy napját, amikor a márciusi if-
jak Heckenast és Landerer nyomdá-
jában (a mai magkereskedés helyi-
ségében) kinyomatták a cenzura men-
tes sajtó első termékeit: a *Talpra
Magyar-t* és a *Tizenkét Pont-ot*. In-
nét beszélt 1848 áprilisában az első
magyar felelős minisztérium három
vezérfia: Kossuth, Battyány és Deák.
Mire eltelik tizenhárom hónap, a
kurucból labanccá lett Jókai béke-
párti *Esti Lapok*-jának szerkesztő-

A pesti házak titkai

Irta Hatvany Lajos

— Zádor István rajzai —

Mennyi emléket őriznek a pesti házak. Csodálatos módon a háború is épen hagyta az ódon falakat, melyek közt Kossuth, Petőfi lakott, s ahonnan kipattant a csodálatos forradalom szikrája. E régi, de ma is ép házak közül most háromnak a történetét mondom el.

I.

A *Hatvani-utcai Horváth-ház* (ma Kossuth Lajos-u. 3). Itt látogatta meg az ifjú Kazinczy Ráday Gedeon grófot, a költőt. A vidéken élő Berzsenyit is ebbe a házba vonszolták tisztelői, hogy egy lapszerkesztő özvegyénél adott ebéden ismertessék meg író társaival. De Berzsenyivel törököt fogtak. Mert csak a lábát fájlalta, alig szólt, s mihelyt tehetette, kerekét oldott. Kossuth ifjú nejevel ennek a sarokháznak első emeletén a Szép-utcai frontot lakta; a *Hatvani-utca* felé első ablaksor a *Pesti Hírlap* szerkesztősége volt. A redaktor úr fiakkere az épületnek rég befa-

Kossuth Lajos-u. 3. Ahol Landerer és Heckenast nyomdája volt

Kérjük, előfizetését újítsa meg idejében,

sége költözik a *Pesti Hirlap* egykori helyiségébe. Az ötvenes évek folyamán, mint ennek a háznak elborult elméjű lakója, leheli ki lelkét Bajza József. Aztán egy emeletet húznak a házra, melynek homlokzatát is kitatarozzák s ezzel a jelképes művellettel véget ér történelmi emlékeinek változatos sora.

II.

Mintha csak tegnap lett volna, pedig idestova ötvenöt éve, hogy anyám fölmutatott a *Nádor-utca 18-as számú ház erkélyére* s azt mondta: «Ládd fiacskám, ott állt Kossuth... én meg itt hallgattam az Arany János-utca sarkán!» Nekem, ki még akkor az éveim csekély számához mértem az időt, a forradalom óta eltelt félszázad oly legendás messzeségbe vezetett, hogy a 48-as szabadságharc története úgy hatott rám, mint valami ősrége, melynek hősei nem lakhattak házakban.

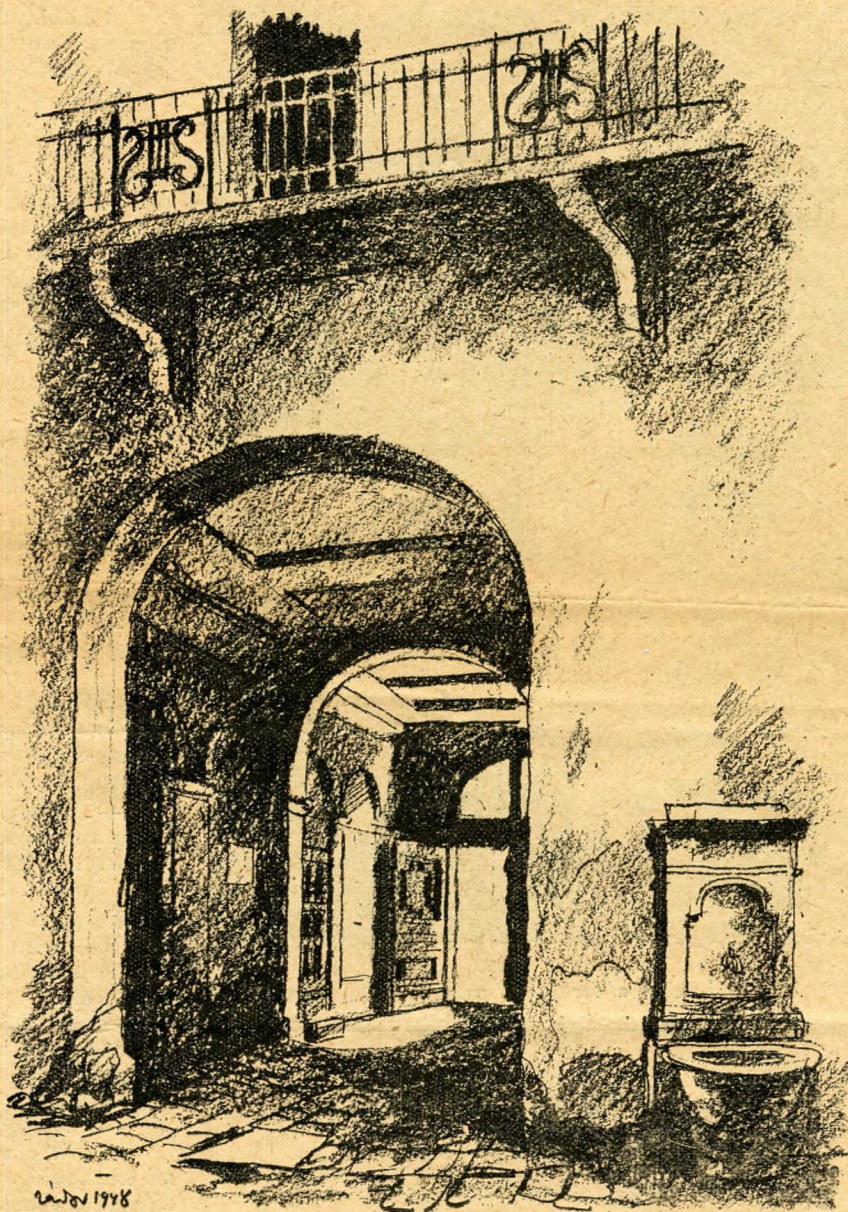
Ez a gyermekkori kétely fogott el mindannyiszor, ahányszor a ház előtt elhaladva, inkább a Nagymamám, mint Kossuth kedvéért egy-egy pillantást vettem a balkonra.

A minap azonban a magyar szabadságharcnak Vargyas-féle, egykor népszerű története akadt a kezembe, melynek frázisai közül halásztam ki a Buda ostroma után, Debrecenből hazatérő Kossuth diadalútjának hiteles leírását: «A menet a Színház (mai Vörösmarty) téren s a Dorottya-utcán keresztül egész azon Szél-utcai lakásig, Kossuth előbbi lakásáig, hol a kormányzó édesanyja már várt a nap hőisére. — éljenzés és örömujjongás közt vonult el.» Nagyanyámnak tehát igaza volt. S ezért nem ajánlhatom eléggé a Fővárosi Múzeumnak, hogy szerezzze meg az emlékezetes balkonnácsát s a korabeli kaput, melynek melles-begyés, faragványos selőli, egykor Kossuthal néztek farkaszemet.

III.

Lövész-utca. 391, ma Királyi Pál-utca 18. Petőfi 1848 nyarán, már úgy kiesett a márciusi népszerűségből, hogy a mai *Dolgozók Világlapja* házában telkén álló, egykori Schillerházban való szerény lakása bérét sem bírta többé fizetni. Ezért költözik szüleiivel és várandós feléségével augusztus 1-én a Lövész-utcai, még szerényebb háromszobás lakásba. Egy bizonyos Bathó Ignác, aki Petőfiéket meglátogatta, azt szokta volt előadni, hogy a házaspár kopott, régi festésű, keskeny két szobát lakott, csak a legszükségesebb bútorokkal. Amint Bathó a hálószobában átvonult, a vetetlen ágyra esett tekintete, — Petőfiné sápadt, becsott arccal, sárga és kék virágos piros színű pongyolában fogadta. Petőfi a politikai viszonyokról panaszkodik, az aszony házimizériákról.

A házra a múlt század második felében két emeletet húztak, de kapuja, kútja, lépcsőháza, annak karfája s a

Királyi Pál-u. 18. Ahol Petőfi Sándor lakott

folyosó rácsai még a régiek. Megérdemelnék a gondos megőrzést.

Utóirat. Babits, Tóth Árpád, Karinthy, Somlyó Zoltán hajdani lakásait emléktábla jelzi. Illett volna, hogy Petőfi és Kossuth lakásait is megjelölje

a centenáris kegyelet. (Ady halálának harmincéves fordulójakor senki-nek sem jutott eszébe a Veres Pálné-utca 4-i utolsó lakása?) Talán e szerény sorok felhívják illetékesek figyelmét e mulasztásra.

Patakleány

Gyökeret vert két gyors lábam,
nem mehetek
sohse látom:
hiába csalsz,
hasztalan hívsz,
szép hugocskám,
kék patakvíz.

Reám szórtak bűvös varázst,
gonosz tündér
elimbe állt
patakleány
hiába vársz
nem nyerek én
feloldozást.

Fává lettem a havason,
gonosz tündér
alám osont,
lábam tépte
väs őstora,
nem mehetek
érted soha.

Fuss egyedül a tengerbe,
gyere vissza
kék felhőbe.
harmatcseppben
hulljál reám
hoft hugocskám:
Patakleány.

CSEREI SZASZ LASZLO